

SKR:s yttrande angående betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande ställningstaganden)

SKR tillstyrker utredningens förslag att självförvaltningsmodellen för folkbildningen ska behållas, det vill säga att Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna ska behålla sina uppdrag att fördela statsbidrag till folkbildningens aktörer i myndighets ställe. Detta är särskilt viktigt för SKR eftersom SKR är en av tre medlemmar i Folkbildningsrådet i egenskap av medlemsorganisation för regioner varav 18 stycken har huvudmannaskap för folkhögskolor.

SKR tillstyrker även förslag till kompletteringar till självförvaltningsmodellen i form av förbättrad uppföljning, utvärdering, kontroll och transparens. SKR uppfattar att de åtgärder som föreslås är nödvändiga för att stärka statens tillit till folkbildningen.

SKR avstyrker betänkandets förslag till delmål för folkbildningspolitiken i sin nuvarande form. Det finns skäl att se över dels om delmålen är tillräckliga för att beskriva vad folkbildningspolitiken ska uppnå, dels om delmålen griper över områden som inte är föremål för folkbildningspolitiken.

SKR anser att det fjärde delmålet ska kompletteras med en formulering som uttryckligen benämner folkbildningens demokratifrämjande betydelse.

SKR avstyrker utredningens förslag till indikatorer för uppföljning av folkbildningspolitiken i sin nuvarande form. SKR anser att indikatorerna är delvis alltför specificerade, delvis otillräckliga. Det är även viktigt att inte fastställa indikatorerna i riksdagsbundna beslut, utan att det finns möjlighet att enkelt justera eller komplettera dem vid behov.

SKR avstyrker det alternativa förslag till justerad självförvaltningsmodell som utredningen lägger fram att MUCF tar över ansvaret för fördelning, kontroll, uppföljning och utvärdering av statsbidraget till folkbildningen.

SKR avstyrker förslaget att återtaga medel överstigande ett väsentligt belopp ska återbetalas till staten.

SKR instämmer inte i utredningens bedömning att utredningens förslag inte medför några extra kostnader för kommuner och regioner. Utredningen borde ha gjort kostnadsberäkningar för det merarbete som kan uppstå för regionala folkhögskolor främst genom förslaget på förändringar i bidragsförordningen att bidragsmottagare ska redovisa samverkansparter och bedöma på vilket sätt samverkan bidragit till måluppfyllelse för folkbildningspolitiken. Även krav på bidragsmottagare att förse externa utvärderare och revisorer med underlag kan betyda merarbete för de regionala högskolorna. SKR anser att finansieringsprincipen ska tillämpas för dessa kostnader.

SKR avstyrker utredningens förslag att finansiera permanenta kostnadsökningar för staten med medel från anslag 14:1 och 14:2 under utgiftsområde 17, det vill säga statsbidraget till folkbildningen.

Allmänna synpunkter

Folkbildningen bör betraktas som en helhet där studieförbund och folkhögskolor på olika sätt har stor betydelse för utvecklingen av välfärden i kommuner och regioner.

Folkhögskolor och studieförbund utgör bärande arenor för både bildning och kultur. Sverige har en lång tradition av fri och frivillig folkbildning, som bygger på eget engagemang, deltagande, mångsidighet och hög tillgänglighet – en tradition som är viktig att värna.

Studieförbunden har stor betydelse för kultur i hela landet, särskilt på platser som saknar ett brett kulturutbud. Det är välkänt att studieförbund ger viktiga bidrag till det lokala kulturutbudet genom att erbjuda kompetens om arrangörskap, tillgängliggöra lokaler, och bidra med ekonomiskt stöd. På många ställen har studieförbunden väletablerad samverkan med både kommunen och det civila samhället och står för kontaktförmedling mellan de olika lokala aktörerna. Genom sin verksamhet bidrar studieförbunden till en infrastruktur för lokalt samhällsengagemang och en meningsfull vardag för unga och vuxna i alla åldrar.

Folkhögskolorna bidrar också väsentligt till det lokala kulturlivet, men har sin främsta funktion som del i utbildningsväsendet. Folkhögskolorna står för ett förhållningssätt till bildning och utbildning som ingen annan instans inom utbildningsväsendet gör. De kan erbjuda kompletterande utbildningar

till dem som är i behov av det för att nå gymnasie- eller högskolebehörighet. För individen erbjuds möjligheter till omställning och personlig utveckling. För samhället kan vinsterna bli bland annat succesiv utökning till heltidsarbete, förlängning av arbetslivet och minskad sjukfrånvaro.

SKR tillstyrker och instämmer med många av utredningens förslag och bedömningar. SKR ser ett behov av att folkbildningens aktörer går staten till mötes avseende uppföljning, kontroll och transparens. Detta i syfte att bygga upp en förbättrad tillit till att folkbildningen kan hantera statsbidraget på ett ansvarsfullt sätt. Genom att behålla självförvaltningsmodell bedömer SKR att dess medlemmar ges de bästa förutsättningarna för insyn i och påverkan på statsbidragets hantering. SKR ser positivt på att förslagen att komplettera självförvaltningsmodellen med en utvecklad modell för utvärdering av folkbildningspolitikens resultat och effekter.

Villkoren för framtida finansiering av folkbildningen och dess fördelning mellan staten, regionerna och kommunerna behöver förtydligas. Det behövs en dialog mellan regeringen och SKR i syfte att skapa långsiktiga planeringsförutsättningar för såväl regioner och kommuner som folkbildningens aktörer.

Med ett gemensamt ansvarstagande mellan stat, regioner och kommuner för långsiktig planering av folkbildningens resurser, förbättras förutsättningarna för folkbildningens aktörer att verka i alla delar av landet. På så sätt ökar möjligheterna för alla landets invånare oavsett bakgrund att kunna leva och erfara en kulturell välfärd, utbilda sig, vidareutbilda sig och få jobb var som helst i landet.

10.2.1 Folkbildningens särskilda betydelse för kultur

SKR instämmer i utredningens bedömning att en särskild utredning kring musikutbildningarnas förutsättningar bör tillsättas i syfte att se över hur samverkan och samordning mellan olika aktörer kan utvecklas för att skapa bättre förutsättningar för olika nivåer av musikutbildning att understödja varandra. En sådan utredning skulle bidra till en förbättrad helhetssyn på förutsättningar för dels kultur i hela landet, dels kulturella och kreativa branschers bidrag till regional utveckling.

I detta sammanhang vill SKR påminna om den betydelse som dels den kommunala musik- och kulturskolan, dels folkhögskolornas musikutbildningar har i det utbildningsnät som bildas av aktörer inom musikutbildning från förskola till konstnärliga konsthögskolor, och som

belysts av Statens kulturråd genom ett för ett regeringsuppdrag särskilt sammankallat nätverk av experter.¹

12 Nytt mål och ny målstruktur för folkbildningspolitiken

SKR behandlar här förslagen till nya mål och delmål för folkbildningspolitiken samt nytt syfte för statsbidraget till folkbildningen relativt utförligt, trots att förslagen endast indirekt berör SKR:s medlemmar. Orsaken är att utredningen förordar en större samordning mellan olika nivåer av bidragsgivare.

SKR bedömer att många av förbundets medlemmar i sitt arbete med utveckling av egna målformuleringar och bidragsvillkor kommer att ta sin utgångspunkt i det som staten beslutar om folkbildningspolitiken och demokrativillkoren. SKR vill därför peka på vad förbundet ser som goda och för medlemmarna användbara respektive mer utmanande förslag kring mål, delmål och syften.

12.3.1 Förslag på ny målstruktur för folkbildningspolitiken

SKR tillstyrker utredningens förslag om en ny målstruktur med ett övergripande mål och delmål för folkbildningspolitiken.

SKR stödjer argumentet att det är målet med folkbildningspolitiken som ska följas upp i regeringens redovisning till riksdagen av politikens resultat, och inte syftet med statsbidraget. SKR stödjer även utredningens tanke att en målstruktur där mål och delmål kan följas i en ny modell för extern utvärdering av folkbildningspolitiken långsiktigt kan öka tilliten mellan staten och folkbildningens aktörer.

12.3.2 Förslag på nytt övergripande mål för folkbildningspolitiken

SKR menar att utredningens förslag till övergripande mål – höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället – har förutsättningar att fungera väl som strävansmål för den statliga folkbildningspolitiken.

Målet är formulerat som en önskvärd lägesbeskrivning av framtiden och som en inriktning för den utveckling av folkbildningen som är rimlig att ställa på folkbildningspolitikens insatser. Målet kan förväntas bli accepterat

¹ Kulturrådet 2021, ”Det nationella nätverkets arbete med utbildningsmöjligheter inom kulturområdet – resultat och reflektioner.”

av både statens företrädare och folkbildningens aktörer, det är enkelt och tydligt. Därmed finns förutsättningar att det kan kännas till och förstås av dem som verkar inom folkbildningen. Svårigheterna med att följa upp ett så övergripande mål löses genom införandet av delmål och en modell för extern utvärdering av folkbildningspolitiken. Som anges nedan finns det dock skäl att ytterligare se över förslagen till delmål och indikatorer.

12.3.3 Förslag på nya delmål för folkbildningspolitiken

SKR avstyrker betänkandets förslag till delmål i sin nuvarande form.

För det första finns skäl att se efter om delmålen som de är formulerade är tillräckliga för att beskriva vad folkbildningspolitiken ska uppnå avseende bildning, utbildning och delaktighet. Särskilt svårt är att formulera delmål för det undflyende begreppet bildning.

För det andra finns skäl att se efter om delmålen griper över områden som inte självklart ska vara föremål för folkbildningspolitikens insatser. Se närmare under SKR behandling av förslag till indikatorer. Delmålen och indikatorerna är intimt sammankopplade och behöver hanteras i ett sammanhang.

SKR anser att det fjärde delmålet ska kompletteras med en formulering som uttryckligen benämner folkbildningens demokratifrämjande betydelse.

12.3.4 Förslag på nytt syfte med statsbidraget till folkbildningen

SKR tillstyrker utredningens förslag till nytt syfte med statsbidraget till folkbildningspolitiken att säkerställa finansiering av en infrastruktur för folkbildning i hela landet.

Förslaget ligger väl i linje med SKR:s uppfattning om helhetssyn och långsiktighet som förutsättningar för förbundets medlemmar att planera sin verksamhet och hur de ska fördela sina egna bidragsmedel till folkbildningen.

Mot bakgrund av utredningens skrivningar om en större samordning mellan olika nivåer av bidragsgivare framför SKR önskemål om en strukturerad dialog om långsiktig utveckling av politikområdet på motsvarande sätt som idag sker på politisk nivå mellan stat och regioner på andra politikområden.

13.1.5 Det saknas dataskyddsreglering för folkhögskolor i förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen

SKR instämmer i utredningens bedömning att regeringen bör analysera behov av folkhögskolors rätt att behandla känsliga personuppgifter. Det är bra att denna lucka i lagstiftningen rättas till, särskilt som motsvarande analys gjorts för studieförbunden. Uppdraget bör dock formuleras att ”behov och konsekvenser” ska analyseras.

13.3 Nya mål för folkbildningen behöver belysas med nya indikatorer

SKR avstyrker förslaget till indikatorer i sin nuvarande form.

Med tanke på att indikatorerna i första hand, som SKR uppfattar det, är avsedda som uppföljningsverktyg för regeringens återrapportering till riksdagen, anser SKR att de är delvis alltför specificerade, delvis otillräckliga. Det finns frågor att ställa kring

- *hur väl indikatorerna kan mäta det som anges i delmålen.* I delmål 1–3 anges målet att ”fler människor” på olika sätt ska vara aktiva eller nås. Indikatorerna för dessa delmål är omväxlande formulerade med ”antal” och ”andel”. Att *andelen* människor som utövar något ökar innebär inte per automatik att det också är *fler* människor som utövar något,
- *att delar av delmålen inte har indikatorer kopplade till sig.* Till exempel kan SKR inte se att det andra delmålet andra hälft ”att delaktigheten i kulturlivet ökar och breddas” har någon indikator kopplad till sig. SKR uppfattar att ”kulturlivet” är vidare än det som omfattas av folkbildningens kulturverksamheter. Bör delmålet omformuleras, fler indikatorer tas fram eller förklaring ges till hur uppfyllandegraden av delmålet ska mätas?

Mot bakgrund av det ovan anförda (12.3.3) angående behovet att utveckla det fjärde delmålet med en formulering som uttryckligen benämner folkbildningens demokratifrämjande betydelse, menar SKR att det även bland indikatorerna bör förtydligas hur folkbildningens demokratifrämjande betydelse kan mätas.

Det är viktigt att skilja på uppföljning av resultat och utvärdering av effekter. Hur avgränsningen mellan regeringens uppföljning och den externa utvärderingen ska göras är inte tydligt beskriven i betänkandet och behöver förtydligas.

Utredningen för resonemang om behovet att i högre utsträckning använda kvalitativa indikatorer som komplement till kvantitativa. Utredningen föreslår att det ska föras in kvalitativa indikatorer som bygger på självskattning hos deltagare i folkbildningens verksamheter. Det blir då viktigt att de underlag som används för sådana indikatorer i sig själva håller hög kvalitet och att svaren kan sägas vara representativa för den grupp av respondenter som materialet är riktat till.

SKR föreslår att även om det huvudsakligen är regeringen som ska tillämpa indikatorerna i sin återrapportering till regeringen av *uppföljningen* av folkbildningspolitikens *resultat*, bör frågan om hur indikatorerna slutligen ska utformas avgöras av den eller de instanser som ska *utvärdera* folkbildningspolitiken och beskriva dess *effekter*. Det är även viktigt att inte fastställa indikatorerna i riksdagsbundna beslut, utan att det finns möjlighet att enkelt justera eller komplettera dem vid behov.

14.3 Utredningen föreslår att självförvaltningsmodellen behålls

SKR tillstyrker utredningens förslag att Folkbildningsrådet respektive SISU Idrottsutbildarna i myndighets ställe fortsatt ska fördela statsbidraget till folkbildningen.

Förslaget är väl genomlyst och utredaren har goda argument för det lämnade förslaget. Av de tre alternativa förslagen är detta det som SKR bedömer är mest fördelaktigt för förbundets medlemmar. Dels ger det kommuner och regioner fortsatt möjlighet till direkt insyn i den bidragsfördelade verksamheten genom att SKR är en av tre medlemmar i Folkbildningsrådet, dels skapas goda förutsättningar till en systematisk och långsiktig uppföljning och utvärdering av statens bidrag till folkbildningen som bidragsfördelade kommuner och regioner kommer att kunna ha direkt nytta av i sitt eget arbete med bidragsgivning.

14.4 Utredningens alternativa förslag innebär att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) tar över ansvaret för fördelning, kontroll, uppföljning och utvärdering av statsbidraget till folkbildningen

SKR avstyrker det alternativa förslag till justerad självförvaltningsmodell som utredningen lägger fram att MUCF tar över ansvaret för fördelning, kontroll, uppföljning och utvärdering av statsbidraget till folkbildningen.

Skälen är att SKR uppfattar att ett överlämnande av uppdraget till MUCF skulle innebära stora tidsförluster för det viktiga pågående arbetet med att öka tillförlitligheten i bidragsfördelningen som Folkbildningsrådet påbörjat, att det skulle innebära stora och onödiga extra kostnader för staten samt att det skulle försämra förutsättningarna för SKR:s medlemmar att få insyn i det pågående arbetet att utveckla bidragsmodellerna och stöd för sitt eget motsvarande arbete.

15.2 Uppföljning och utvärdering av statsbidraget till folkbildningen bör utvecklas

SKR instämmer i utredningens bedömning att uppföljning och utvärdering av statsbidraget till folkbildningen bör utvecklas.

Det bör etableras en stadigvarande och långsiktig struktur för en extern oberoende utvärdering av statens stöd till folkbildningen. Bedömningen ligger väl i linje med det strategiska uppdraget i SKR:s inriktning för innevarande mandatperioden som handlar om långsiktiga planeringsförutsättningar. Långsiktig finansiering av verksamheter bör följas av långsiktig uppföljning och utvärdering.

15.4 Myndigheten för kulturanalys ska utvärdera effekterna av statens stöd till folkbildningen

SKR tillstyrker utredningens förslag att Myndigheten för kulturanalys ska ges i uppdrag att utvärdera, analysera och redovisa resultat och effekter av statens stöd till folkbildningen.

SKR anser att det är effektivt att låta en myndighet som redan har uppdrag kring kulturpolitiken ta detta nya uppdrag. Synergier kan vinnas inom myndigheten då folkbildningspolitikens och kulturpolitikens mål överlappar varandra.

15.5 IFAU ska genomföra utvärderingar inom folkhögskoleområdet

SKR tillstyrker utredningens förslag att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ska utvärdera effekter av statsbidragsfinansierad folkbildningsverksamhet vid folkhögskolor.

Det är betydelsefullt att folkhögskolans verksamheter på detta sätt vägs in i bedömningar som görs för hela utbildningsväsendet. Det är även betydelsefullt att analysera vilka effekter av folkhögskolans verksamheter som kan avläsas på arbetsmarknaden.

Utredningen föreslår att IFAU ska genomföra uppdraget inom ramen för sitt redan givna uppdrag att utvärdera effekter inom utbildningsväsendet. **SKR uppfattar** uppdraget som så angeläget att det bör formuleras som regeringsuppdrag i regleringsbrev.

15.6 Centrum för idrottsforskning ska följa upp och utvärdera statsbidraget till folkbildningen som hanteras av SISU Idrottsutbildarna

SKR tillstyrker förslaget att Centrum för idrottsforskning (CIF) ska ansvara för uppföljning och utvärdering av det särskilda verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna.

Den samlade idrottsrörelsen får omfattande stöd från kommuner, regioner och stat, ett stöd som idrottsrörelsen hanterar i gemensamma organisationsstrukturer. SKR bedömer att de resultat som kommer från CIF:s genomförda utvärderingar av det statliga idrottsanslaget utgjort viktiga underlag för kommuner och regioner i deras utvecklingsarbete på idrottens område. Att inkludera effekterna av stödet till SISU Idrottsutbildarna i de reguljära utvärderingsuppdragen och i fördjupande studier kan bidra till bättre kunskap om idrottens samhällsroll och det offentliga stödet till den samlade idrottsrörelsen. Detta bör gälla både idrottsuppdraget och folkbildningsuppdraget.

15.7 Delar av Folkbildningsrådets och SISU Idrottsutbildarnas utvärderingsverksamhet bör ses över

SKR instämmer i bedömningen att åtminstone Folkbildningsrådets administrativa börda avseende utvärdering skulle kunna lättas genom att en extern utvärdering föreslås för framtiden.

Mot bakgrund av de uppdrag som utredningen föreslår ska ges till Myndigheten för kulturanalys och IFAU blir det viktigt att i uppdragsformuleringar till de olika parterna tydliggöra gränsdragningen mellan Folkbildningsrådets uppföljningsuppdrag samt dess uppdrag kring risk- och säkerhetsanalys å ena sidan och andra myndigheters utvärderingsuppdrag.

15.8 MYKA, IFAU och CIF ska ha tillgång till relevant underlag

SKR tillstyrker förslaget, men anser att det saknas en ekonomisk konsekvensbeskrivning av vad förslaget innebär i ökad administration för

bidragsmottagarna. SKR avser här de regioner som är huvudmän för regionala folkhögskolor. Då kravet på bidragsmottagarna föreslås skrivas in i förordningen om statsbidrag till folkbildningen behöver en beräkning av regionernas kostnader göras och finansieringsprincipen tillämpas.

16.5.1 Öppen redovisning av samverkan med andra

SKR tillstyrker utredningens förslag att bidragsmottagare ska redovisa sina samarbetsparter.

Att införa ett sådant villkor bidrar till att bygga upp tilliten till folkbildningen inom ett område där den skadats som mest. Ett sådant villkor skapar även förutsättningar för folkbildningens aktörer själva att kontrollera att de inte utnyttjas.

Även på denna punkt saknar SKR en konsekvensbeskrivning av bidragsmottagarnas ökade administration. Då kravet på bidragsmottagarna föreslås skrivas in i förordningen om statsbidrag till folkbildningen behöver en beräkning av regionernas kostnader göras och finansieringsprincipen tillämpas.

16.5.2 Förordningen om statsbidrag till folkbildningen bör utökas med demokrativillkor

SKR instämmer i folkbildningsutredningens bedömning att likalydande demokrativillkor som föreslogs i prop. 2023/24:119 för stöd ur Allmänna arvsfonden och som antogs av riksdagen i juni 2024, bör införas i förordningen om statsbidrag till folkbildningen.

Utredningens bedömning ska ses mot bakgrund av att den även föreslår att bidragsmottagare ska redovisa samverkansparter som villkor i bidragsförordningen. De demokrativillkor som riksdagen beslutat om bestämmer nämligen att bidrag inte får lämnas till en organisation *eller en samverkansorganisation* om den bryter mot demokrativillkoren.

16.6.1 Kontrollerna ska vara strategiska och riskbaserade

SKR tillstyrker förslaget att det ska framgå av statsbidragsförordningen att bidragsmottagare ska ha en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt. Att kravet införs i bidragsförordningen ska inte behöva innebära någon förändring i arbetssätt för folkhögskolorna, men det är bra att kravet lyfts från Folkbildningsrådets bidragsvillkor till förordningstext.

17.5 Förslag om en ny modell för statlig medverkan vid revision av statsbidraget till folkbildningen

SKR tillstyrker förslaget att Riksrevisionen genom årlig revision ska granska årsredovisningen för Folkbildningsrådet respektive SISU Idrottsutbildarna.

Som en av tre medlemmar i Folkbildningsrådet ser SKR positivt på att Folkbildningsrådets uppdrag i myndighets ställe genom detta förslag jämföras med statliga myndigheter. Efter ett godkännande av Riksrevisionen kan inga tveksamheter kvarstå om hur väl Folkbildningsrådet bedriver sin verksamhet.

18.1.4 Återbetalade medel ska i vissa fall betalas tillbaka till staten

SKR tillstyrker förslaget att Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna som huvudregel likt myndigheter fortsatt ska kunna omfördela *återbetalda* medel till annan verksamhet som omfattas av anslagsändamålet, men **avstyrker** förslaget att *återtagna* medel överstigande ett väsentligt belopp ska återbetalas till staten.

Folkbildningens verksamheter verkar under stor ekonomisk press och har gjort under en lång följd av år. De statliga medel som en gång avsatts för att användas inom folkbildningen bör komma de av folkbildningens aktörer som följer villkor och krav till godo. SKR anser att utredningen inte tillräckligt väl förklarar *varför* en viss del av återtagna medel ska återföras till staten. SKR anser vidare att jämförelsen med beställningsbemyndiganden inte är tillämpbar här.

20.8 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

SKR delar inte utredningens bedömning att dess förslag till nya mål, nya indikatorer, förstärkt uppföljning och kontroll samt förbättrad utvärdering inte skapar några extra kostnader för kommuner och regioner.

SKR kan se att merarbete och därmed merkostnader kan uppstå för regionala folkhögskolor främst genom förslaget på förändringar i bidragsförordningen att bidragsmottagare ska redovisa samverkansparter och bedöma på vilket sätt samverkan bidragit till måluppfyllelse för folkbildningspolitiken. Även krav på bidragsmottagare att förse externa utvärderare, det vill säga Myndigheten för kulturanalys och IFAU, med underlag samt inför Riksrevisionens nya uppdrag förse Folkbildningsrådet med det underlag som de begär, kan betyda merarbete för de regionala högskolorna. Även utredningens förslag nedan (20.17) att statens

permanenta kostnadsökningar ska finansieras med medel från folkbildningsanslaget kan skapa ökade krav på finansiering från kommuner och regioner för att kompensera för minskade bidrag från staten.

Utredningen pekar på att förslagen ska ge positiva effekter som bättre beslutsunderlag för kommunal och regional bidragsgivning, ökad transparens och ansvarsskyldighet i användningen av offentliga medel samt ökat förtroende för folkbildningen hos allmänheten. Även SKR ser detta som möjliga effekter av betänkandets förslag. Men faktum kvarstår att förslagen skapar ökad administrativ börda för bidragsmottagare, till vilka de regionala folkhögskolorna hör. SKR saknar en beräkning av vad denna ökade börda förväntas kosta och hänvisar till finansieringsprincipen.

20.17 Finansiering av utredningens förslag

SKR avstyrker utredningens förslag till finansiering av de ökade kostnader för staten och föreslår att regeringen finner andra källor till den nödvändiga finansieringen.

Utredningen bedömer att betänkandets förslag innebär permanenta kostnadsökningar för staten på 2,4 miljoner kronor. Utredningen föreslår att finansieringen för dessa kostnadsökningar ska hämtas från anslag 14:1 och 14:2 under utgiftsområde 17. Det är anslagen för statsbidrag till studieförbund respektive folkhögskolor. 2,4 miljoner kronor utgör i sammanhanget bara en bråkdel av det sammanlagda statsbidraget till folkbildningen. Mot bakgrund av att utredningen bedömer att betänkandets förslag kommer att innebära nya och utökade arbetsuppgifter samt ökad administrativ börda för Folkbildningsrådet är det mycket troligt att Folkbildningsrådet kommer att behöva avsätta en större andel än tidigare av statsbidraget för sitt interna arbete.

Sammanlagt gör detta att delen av statsbidraget som kommer att kunna gå till verksamhetsmedel till studieförbund och folkhögskolor minskar. Detta försvårar för folkbildningens aktörer att bedriva verksamhet i en situation då pandemi, inflation och tidigare minskningar eller begränsade öknings av statsbidraget försatt såväl studieförbund som folkhögskolor i svåra ekonomiska situationer. Under 2024 har rapporter kommit om nedläggningar av såväl lokalavdelningar hos studieförbund och delar av folkhögskoleverksamheter, uppsägningar av personal, avyttrande av lokaler och nedläggning av kursverksamhet. Dessa åtgärder får stor betydelse för likvärdiga möjligheter i hela landet att delta i kulturlivet, att bilda sig och utbilda sig.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Sverigedemokraterna lämnar reservation enligt bilaga 1.

Styrelsen
2024-11-15

Reservation från Sverigedemokraterna

Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt nedanstående.

Folkbildningen är en central del av svensk kulturpolitik, och traditionen av fri och frivillig folkutbildning är viktig att bevara. I utredningen föreslås tre modeller för styrning och fördelning av statliga bidrag till folkbildningen. Sverigedemokraterna stödjer modell två, som innebär en myndighetslösning.

Vi avstyrker det förslag som utredningen och yttrandet förespråkar, eftersom det innebär att en rad andra myndigheter ska övervaka Folkbildningsrådets arbete. Detta skapar en ineffektiv och onödigt komplex förvaltningsstruktur som leder till ökade kostnader. En sådan lösning riskerar att öka byråkratien utan att komma åt de grundläggande problemen.

Den nuvarande strukturen med Folkbildningsrådet har visat sig otillräcklig, främst på grund av upprepade fall av fusk och den inneboende jävsituationen, där folkbildningens aktörer själva utgör Folkbildningsrådet. Genom att övergå till en myndighetslösning elimineras dessa jävsituationer, och staten får en ökad kontroll över fördelningen av bidragen. Detta stärker säkerheten kring hur medlen används och minskar risken att pengar går till extremistiska eller olämpliga aktörer.

Vi yrkar därför att

Avslå punkt ett och två i sammanfattningen.